

Rengöring av natursten inomhus

Inomhus bör golv och trappor av natursten liksom övriga golvmaterial rengöras regelbundet om de skall bibehålla sitt utseende.

Rengöring av väggbeklädnader o dyl inomhus förekommer i regel mera sporadiskt. Smutsningsgraden är oftast icke värre än att ett neutralt rengöringsmedel är tillräckligt.

Till övervägande del användes marmor och kalksten för beläggning inomhus. Skiffer och i vissa fall även granit förekommer också. Förutom själva stensorten kan dock ytbehandling, färg och struktur inverka på renhållningen. Med den normalslipning (golvslipning) som i regel förekommer är en stenyta lätt att hålla ren. Har av speciella utseendeskäl en annan ytbehandling valts, t ex en hyvlad kalksten eller skiffer med klovyta, kan rengöringen kräva mer arbete. Färgen kan spela roll så till vida att smuts o d framträder mera på en enfärgad än på en flerfärgad eller livligt strukturerad yta.

Hur ofta ett stengolv behöver rengöras och vilken metod som bör användas beror givetvis på nedsmutsningsgraden och vilka krav man ställer på golvets utseende.

Nedanstående preliminära anvisningar har sammanställts i samråd med Allmänna Svenska Städnings AB, ASAB.

Rengöringsmetoder

De metoder som normalt kommer till användning är:

Lätt rengöring

- sopning
- dammsugning
- fuktmopning
- spånsopning
- fuktsvabbning
- fuktorkning

Grundlig rengöring

- Svabbning
- tvättning
- skurning

Den metod eller kombination av metoder som skall användas – och hur ofta – beror som sagt på flera faktorer. Nedan lämnas förslag till städningsschema för ett kontorshus.

Lätt rengöring

- 1 gång/ dag sopning eller fuktmopning

Grundlig rengöring

- 1 gång/ vecka svabbing eller tvättning
- 2 gånger/ år skurning

Sopning med vaxspån ger stenytan en skyddshinna och höjer glansen. Samma effekt kan uppnås om moppgarnet före mopningen fuktas med t ex ett kombinerat rengörings- och skyddsmedel, jämför nedan.

Rengöringsmedel

Valet av rengöringsmedel spelar en stor roll för resultatet. Man kan vid upprepad användning av olämpliga rengöringsmedel ganska snart åstadkomma ett fult och svårstädat golv och t om vålla ytskador.

Erfarenheten har visat att såpa, tvålpulver och tvålflingor samt kombinerade rengörings- och skyddsmedel är för naturstensgolv och trappor lämpliga rengöringsmedel. De kombinerade medlen skall rengöra och vaxa på samma gång, vilket i längden kan medföra att smuts bindes i vaxet. Någon gång vid behov kan det därför vara lämpligt att byta till ett fettlösande, syntetiskt rengöringsmedel, gärna i flytande form. Härigenom avlägsnas eventuellt överskott på fett som kan ha uppstått.

Vill man för upprepad rengöring använda syntetiskt rengöringsmedel bör det vara neutralt och fritt från skadliga salter, såsom natriumkarbonat (soda) eller natriumsulfat (galubersalt). Tyvärr deklarerar i regel icke rengöringsmedlets sammansättning. Tid efter annan annonseras om att "gamla Rena Lätt" blivit "nya Rena Lätt" med någon ny, revolutionerande sammansättning. De flytande medel som rekommenderas för tvätt och rengöring torde dock i allmänhet innehålla mindre salter än de i pulverform. Givetvis bör man även undvika användandet av sura rengöringsmedel innehållande saltsyra eller ättiksyra.

De neutrala eller från neutraliteten måttligt avvikande medlen, t ex sådana som användes för daglig rengöring etc, är användbara för alla stensorter och utomhus

använda ytbehandlingar. Rengöringseffekten är dock i regel icke tillräcklig för att ge ett gott resultat på en gammal, starkt smutsad fasad. På polerade ytor eller finslipade karbonatstenytor, lerskiffer o. d, vilka är måttligt smutsade, bör de dock prövas innan mera aggressiva medel tillgripes.

En starkt smutsad yta, som under lång tid exponerats för stadsluft, är mer eller mindre angripen (etsad) i ytan. Erfarenheten har visat att det är nästan omöjligt att med rimlig arbetsinsats rengöra en sådan yta utan att använda ett medel som löser smutsbindande vittringsprodukter.

Alkaliska medel, innehållande t ex soda eller andra starkt alkaliska medel, har alltid ansetts mindre lämpliga. Dålig sköljning medför lätt att kvarvarande salter ger upphov till fuktfläckar, även skador genom kristalliseringsprängning kan uppstå.

Även sura medel kan givetvis ställa till skador. Att t ex saltsyra och svavelsyra åstadkommer skador på karbonatsten liksom att de lätt åstadkommer gulfärgning av granit etc är väl känt, men detta nonchaleras ofta. Även med ättiksyra bör man handskas försiktigt i samband med karbonatsten. Ett rengöringsmedel bör icke, som de nämnda, bryta ned t ex karbonatsten utan istället bilda mera svårlösliga föreningar än t ex kalciumkarbonat.

Stenindustrins Forskningsinstitut utarbetade för åtskilliga år sedan två rengöringsmedel, som med växlande framgång använts runtom i landet. Båda är sura.

Stenrengöringsmedel "A" innehåller bl a ammoniumbiflourid och stenrengöringsmedel "O" oxalsyra. De är etsande men bildar med kalciumkarbonat mera svårlösliga föreningar. Giftstadgans krav har, vad beträffat medel "A", t v nödvändiggjort en speciell distributionsmedel. Medel "A" är avsett för starkt smutsade ytor. Det är speciellt lämpat för t ex behuggna och slipade ytor av granit och för glimmerskiffer eller hård sandsten. Det kan också användas på grovbearbetade ytor av marmor och kalksten. Medlet bör icke användas på polerade ytor av framför allt karbonatsten. (I regel är detta icke heller nödvändigt.) På lerskiffer, som kan bli grå, bör det användas med försiktighet (kort verkningstid, ingen överdosering).

Det bör påpekas att medel "A" kan ge upphov till rostfärgning hos t ex fogbruk som innehåller polyvinylacetat (PVA). Ättiksyran i PVA påverkar de järnhaltiga beståndsdelarna i sand o.d. Medel "A" ger sedan upphov till ammoniumjämflourid, som oxideras av luftens syre till järnoxid.

Medel "O" är i första hand avsett för lätt smutsade ytor, speciellt av marmor, kalksten och lerskiffer. Det etsar polerad karbonatsten o dyl. (vid oförsiktig användning även polerad granit) men är i regel ej nödvändigt att använda på sådana ytor. Det är verksamt mot rost.

Det är många som anser sig kallade att rengöra och renovera värdefulla fasader. Innan någon blir utvald bör man dock begära uppgift om det tillämnade rengöringsmedlets sammansättning samt utförande av förprov på stenen någon tid innan arbetet påbörjas. Kunskap om stenmaterialet och dess användning är en tillgång hos entreprenören, en kunskap som dessutom medför möjligheten att i samband med rengöringen få eventuella reparationer utförda.

Rengöringen underlättas om den upprepas utan alltför lång intervall. Många av de nu sorgligt smutsiga butiksbeklädnaderna av granit, marmor o d skulle kunna behålla det avsedda reklamvärdet om de rengjordes någon gång om året. Det finns exempel på hur även starkt nedsmutsade sådana fått "nytt liv" sedan de blivit föremål för litet omtanke.